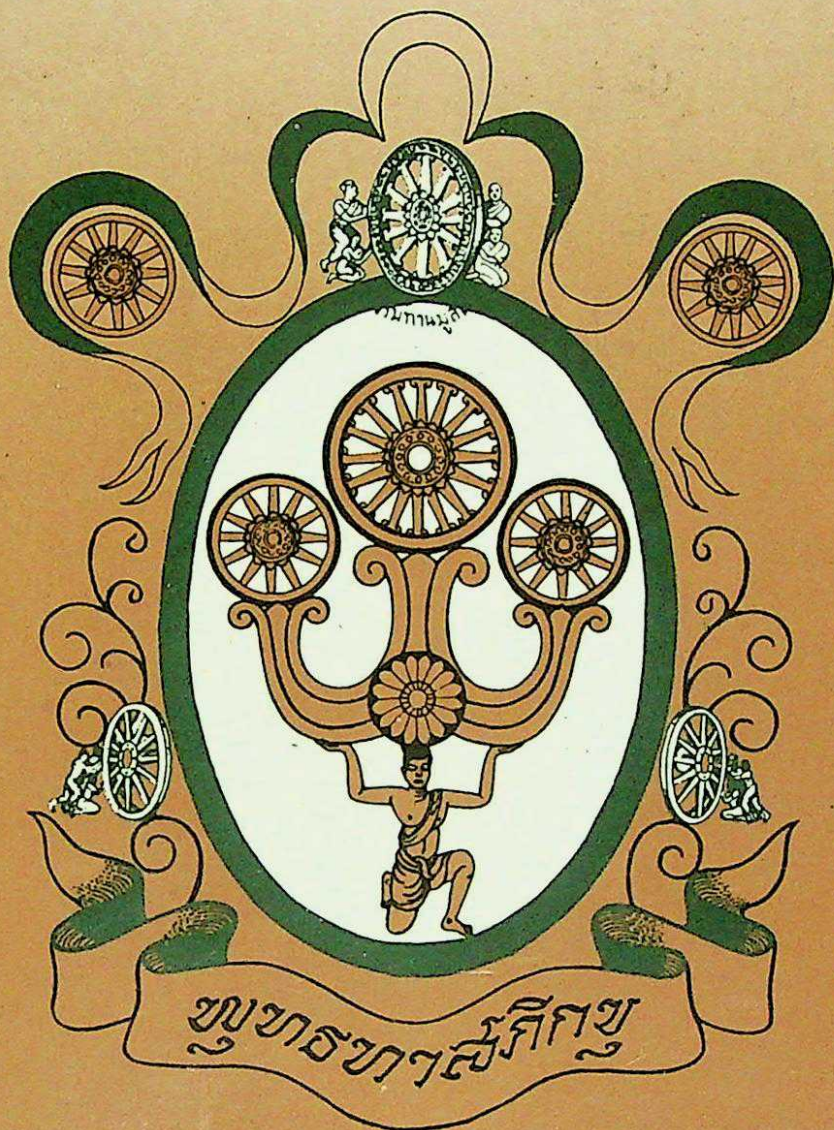

ปัจจัยสำคัญแห่งชีวิตواهر

[ชุดหมอนหล่อ อันดับ ๙๔]

อุทิศนา

จักรธรรมะมาลัย	จะหมุนทั่วทั้งธาตุตรี
แผ่ธรรมะรังษี	ตามพระพุทธทรงประสงค์ ฯ
มันหมายจะเสริมศาสน์	สถาปนโลกให้อยู่ยง
ปลอดภัยพินาศ, คง	เป็นโลกสุขสถาพร ฯ
หากแล้งพระธรรมญาณ	อันธพาลกลีบร
จะครองโลกเป็นอากร	ให้เลวลู่สู่เดรัจฉาน ฯ
จะทุกข์ทนทั้งคืนวัน	พิฆาตกันบมีประมาณ
ด้วยเหตุอหังการ	เข้าครองโลกวิโยคธรรม ฯ
บรรษัทพระพุทธองค์	จึงประสงค์ประกอบกรรม
ตามแนวพระธรรมนำ	ให้โลกผ่องแผ้วพ้นภัย ฯ
เผยแผ่พระธรรมทาน	ให้ไพศาลพิชิตชัย
แปดหมื่นสี่พันนัย	อุทิศทั่วทั้งธาตุตรี ฯ

พ.ท.

๒๕๒๓

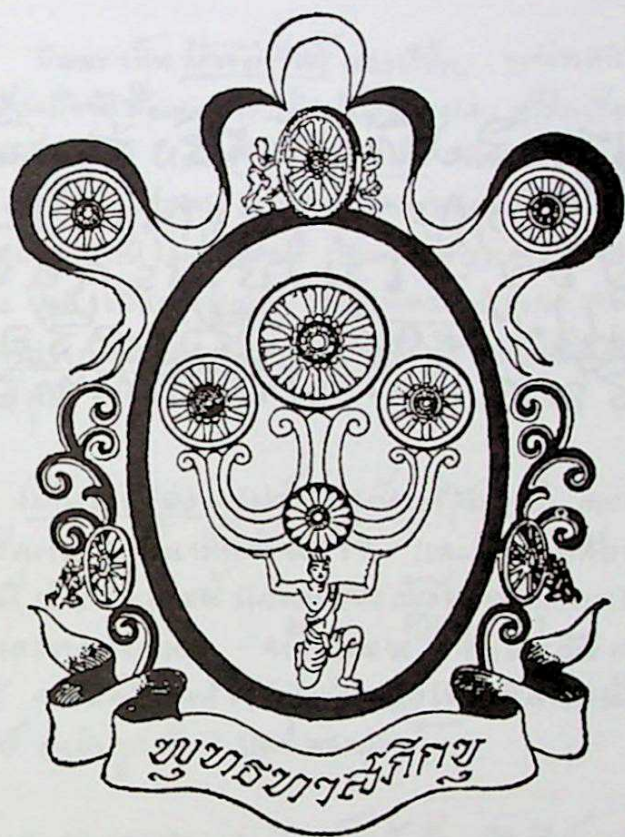

พิมพ์ที่ : มิตรนราการพิมพ์

259/142 ซอยพิบูลย์เวศม์ 2 สุขุมวิท 71 พระโขนงเหนือ วัฒนา กรุงเทพฯ 10110
โทร. 0-2392-0146 แฟกซ์: 0-2381-0238

ปัจจัยสำคัญแห่งชีวิตโหวหาร

[ชุดหมุนล้อ อันดับ ๙๔]

๑๗ ตุลาคม ๒๕๔๔

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ๕,๐๐๐ เล่ม

๑. คนลาวชื่อที่แท้จริงของจีน
ชื่อ กอ กระต่าย, ชื่อ
ท่ง อยู่, ไม่ใช้กระต่าย
เป็นไม้ มก. หรือ กล้วย
หรือ ใจ สี. พิธีงานห่อ:

๑. รัตนโกสินทร์ ก็จะเป็นผลให้โลกนี้ทั้งโลกนี้มีความสุข
 ตลอดสิ้นกาลกาล เพราะเป็นปิตุมาตราชิตบรมบุรุษแห่งปวง
 มนุษย์ สังเกตดูว่าในหนังสือตำนานของชาติไทยที่เขียนไว้

[illegible]

9/10/2020

ไมกษพลาธารม ๒๕๔,
๑๓ พ.ย. ๕๕

ปัจจัยสำคัญแห่งชีวิตโหวหาร

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย,

การบรรยายประจำวันเสาร์ แห่งภาคมาฆบูชา เป็นครั้งที่ ๗ ในวันนี้ อาตมาก็ยังคงกล่าวเรื่อง ชีวิตโหวหาร ต่อไปตามเดิม แต่มีหัวข้อย่อย สำหรับการกล่าวในวันนี้ว่า ปัจจัยสำคัญแห่งชีวิตโหวหาร.

ปัญหามีอยู่เดี๋ยวนี้นี้ว่า การบรรยายมีมาโดยลำดับ แล้วติดต่อกันเรื่อยมา บัดนี้ก็มีท่านทั้งหลายมาใหม่ ไม่เคยได้ฟังคำบรรยายครั้งก่อนๆ. ยิ่งกว่านั้นอีก ก็คือว่า นักเรียนลูกหลานเหล่านี้ ก็ไม่เคยฟังเรื่องนี้มาแต่ก่อน, แล้วก็เป็นเรื่องที่กว้างขวาง

หรือสูงกว่าที่จะเป็นเรื่องของยุวชน; แต่ถึงอย่างนั้น ก็ยังเป็น
เรื่องที่จำเป็น สำหรับยุวชนอยู่บางส่วนอีกนั่นเอง. ฉะนั้นขอ
โอกาสทำความเข้าใจในขั้นต้นๆ ซ้ำอีกบ้าง เพื่อผู้ที่ไม่เคยฟัง
จะได้ฟังรู้เรื่องติดต่อกันไปได้.

ความหมายของชีวิตโวรหาร

นี่ขอบอกกล่าวแก่นักเรียน หรือยุวชนคนชั้นลูกหลาน
เหล่านี้ทั้งหลาย ว่าเราได้พูดกันมาถึง เรื่อง ชีวิตโวรหาร ชีวิต-
โวรหาระ เป็นคำที่มีอยู่ในพระบาลี แต่ก็ไม่ได้เอามาใช้พูดกันจน
เป็นที่เข้าใจ, แล้วก็เข้าใจความหมายของคำว่าโวรหาระนี้ แคบๆ
ต่ำๆไม่สมบูรณ์. ต้องบอกให้ฟังเสียเป็นครั้งแรกก่อนว่า คำว่า
โวรหาร หรือ โวรหาระนั้น หมายถึงการกระทำที่ลงทุนน้อย แล้ว
ก็ได้ผลมากกว่า สูงกว่า ดีกว่า อะไรทำนองนี้, ยิ่งลงทุนน้อย
แต่ยังได้ผลมาก ก็เรียกว่ายิ่งเป็นโวรหาร โวรหาระมาก.

เราได้ฟังกันแล้วว่า โวรหาร โวรหาระนั้น มีแต่การพูดจา;
ถูกแล้วโวรหาระแปลว่าเป็นการพูดจา แต่มันเป็นเพียงชนิดหนึ่ง
ในหลายๆ ชนิด. ถ้าพูดจามีโวรหาร หรือมีโวรหารแห่งการพูดจา

ก็หมายความว่า เขาใช้การพุดจาซึ่งลงทุนน้อย แล้วก็ได้ผลมาก เพราะเขาพุดเก่ง, เมื่อเขาพุดเก่งมีโวหารดี เขาก็ได้ผลจากการพุดจาเก่งนั้นมาก มีกำไรมาก; นี้เรียกว่า ลงทุนด้วยโวหาร คือ การพุดจา แล้วก็ได้ผลมาก.

ฉะนั้นขอให้รู้ไว้เป็นพื้นฐานว่า คำว่าโวหารหรือโวหาระ มันแปลว่าลงทุนน้อย แล้วก็ได้ผลมาก, เป็นไปในทางดี ก็เรียกว่าใช้ได้ เป็นไปในทางชั่ว ก็เรียกว่าอันธพาล. คำว่าลงทุนน้อยเพื่อได้ผลมากนี้ หมายความว่ากันแต่ในทางความดี ไม่เพียงแต่การพุดจา ลงทุนด้วยของ ด้วยเงิน ด้วยทอง ด้วยอะไรก็ได้ เรียกว่าโวหาระทั้งนั้น.

ที่สำคัญยิ่งกว่านั้น ก็คือว่า ชีวิตของเราเป็นโวหาระอยู่ในตัวมันเอง คือชีวิตนี้จะต้องมีการประพตึเป็นไป ชนิดที่ลงทุนแล้วได้ผลยิ่งๆขึ้นไป และอย่างน้อยก็โดยธรรมชาติ. ทุกคนมีชีวิต แล้วชีวิตนั้นเป็นการลงทุน เพื่อผลอันสูงสุดที่สุดในที่สุด ซึ่งเรียกว่า บรรลุพระนิพพาน, ชีวิตนี้จะต้องสูง สูงยิ่งขึ้นไป ตามลำดับ ด้วยการประพตึกระทำที่ถูกต้อง แล้วก็บรรลุนิพพาน; นี้เรียกว่าชีวิตโวหาร ชีวิตโวหาระ โวหาระแห่งชีวิต หรือโวหาร

แห่งชีวิต.

ช่วยจำไว้ให้ดีทุกคนเถิด พวกเธอก็มีชีวิต แล้วชีวิตของเธอ นั้น จะต้องเป็นอย่างไร? หลักธรรมะกล่าวไว้โดยธรรมชาติว่า มันก็เป็นการเจริญก้าวหน้าของชีวิตสูงขึ้นไป สูงขึ้นไป จนบรรลุนิพพาน. เราถือเอาชีวิตนั้นแหละเป็นเดิมพัน คือเป็นการลงทุน สำหรับจะเป็นอยู่ แล้วก็ทำอะไรเรื่อย ๆ ไป แล้วก็สูงขึ้นเรื่อย ๆ ไป จนกว่าจะบรรลุผลสูงสุด คือนิพพาน.

แม้ว่าเราจะไม่รู้สึกมันก็เป็นไปได้เอง เป็นไปเองตามธรรมชาติก็มี, และถ้าเรารู้สึก เราก็จัดก็ทำให้มันเป็นไปมากขึ้น คือเจริญอกงาม หรือเรียกว่าเป็นกำไรให้มันมากขึ้น. ฉะนั้นชีวิตโฆหาร โฆหารแห่งชีวิต จึงมีอยู่เป็น ๒ อย่าง คือว่ามันเจริญตามธรรมชาติ ได้ผลงอกงามตามธรรมชาติ มันก็มี, ที่เราต้องตั้งอกตั้งใจ ทำให้มันเจริญ ให้ได้ผลที่สุดก็มี มันเลยมีเป็น ๒ อย่าง อย่างนี้ มันเหมือนกับการค้าขาย.

โฆหาระนั้นก็คือการค้าขายชนิดหนึ่ง หรือการค้าขายที่มีอยู่ทั่วไป ก็เรียกว่าโฆหาระได้เหมือนกัน เพราะว่าการค้าขายทุกชนิดของคนในโลก มันเพื่อได้กำไรมากยิ่งขึ้นไป, การลงทุน

แต่น้อยเพื่อได้กำไรมาก ก็เรียกว่าโหวะทั้งนั้น.

แต่การค้าขายของคนนั้น มันไม่ใช่เรื่องของชีวิตโดยตรง มันเป็นเรื่องของเจตนา ความต้องการที่มนุษย์รู้จักแสวงหากำไร ส่วนนี้ แล้วก็ไม่ใช่เพื่อนิพพานเสียด้วย. ที่คนเขารู้จักค้าขายหา กำไรกันมากมาย หาอำนาจวาสนา หาอะไรต่างๆ เขาไม่ได้เพื่อนิพพาน ฉะนั้นจึงไม่ประเสริฐ จึงไม่สูงสุด. ถ้าให้มันประเสริฐ สูงสุด มันต้องตามความหมายอันสูงสุด คือว่าชีวิตนี้ต้องเจริญก้าวหน้า บรรลุถึงสิ่งที่เรียกว่า พระนิพพานเป็นที่สุด แล้วก็จบที่นั่น.

นี่คือสิ่งที่จะต้องทราบไว้เป็นพื้นฐาน สำหรับจะรู้ว่า เราเกิดมาทำไม? ทำอย่างไรจึงจะไม่เสียชาติเกิด?

เกิดมาเพื่อให้ได้รับสิ่งที่ดีที่สุด

คำว่าเสียชาติเกิดนี้มันรุนแรงมาก ถ้าให้มันเป็นคำด่า มันก็เป็นคำด่าที่สุดแหละ ถ้าว่าไฉนมันเสียชาติเกิด. เสียชาติเกิด เพราะว่าไม่ได้ทำให้ชีวิตเป็นไปอย่างถูกต้อง จนถึงจุดมุ่งหมายที่สุดที่ชีวิตที่ควรจะได้; อย่างนี้ก็จะเรียกว่าเสียชาติเกิด.

แต่เดี๋ยวนี้คนเราในโลกนี้ มันลดค่าของตัวเอง ให้
ต้องการแต่ต่ำๆ ปรารถนาแต่ต่ำๆ เช่นว่าเกิดมาหากิน มีเงินมี
ทอง มีบุตรภรรยาสามี มีครอบครัว มีเงินมาก ยุติลงที่มีเงินมาก,
เขาก็ว่าไม่เสียชาติเกิด. เกือบจะทุกคนคงจะรู้สึกว่ ถ้าอย่างนี้
แล้วก็ไม่เสียชาติเกิด เพราะเกิดมาทีหนึ่งรวย เรียกว่าไม่เสียชาติ
เกิด.

แต่ทางธรรมะ มันไม่ได้หมายความว่าอย่างนั้น ชีวิตมัน
ต้องการจะไปจนถึงสุดยอด ที่ชีวิตมันควรจะได้ ซึ่งรวมเรียกว่า
พระนิพพานกันไว้ทีก่อน; ถ้าไม่ได้ถึงสิ่งนั้นก็เรียกว่า ไม่สมกัน
ก็เรียกว่า เสียชาติเกิด ที่เกิดมาแล้ว ไม่ได้รับสิ่งที่ดีที่สุด ที่
มนุษย์ควรจะได้รับ.

นี่นักเรียนนั่งอยู่เป็นอันมากที่นี่ เรียนหนังสือทำไม?
คงจะคิดว่าจะมีอาชีพที่ดี เพราะการเล่าเรียน, แล้วอาชีพที่ดีที่
เหมาะสม ก็จะทำให้ได้รับผลตอบแทนมาก ก็มีเงินมากขึ้น มี
สมบัติพัสถานมาก, แล้วก็ใช้ทรัพย์สมบัติ เพื่อความสุขและ
สนุกสนาน ตามที่ชาวโลกเขาต้องการ. อย่างนี้มันก็ถูกไม่ใช่ผิด
แต่ทางธรรมะเขาถือว่า ยังไม่ถึงที่สุด ยังไม่ใช่วัตถุประสงค์ที่ถึง

ที่สุด มันก็ครึ่งเดียว.

ถ้าได้เพียงเท่านี้ มันก็ได้ความเป็นมนุษย์ หรือมีชีวิตอย่างมนุษย์ ที่ไม่แปลกกว่าสัตว์เดรัจฉาน, ถ้าพูดแล้วมันก็หายาบคาย เพียงแต่รู้จักทำมาหากิน รู้จักสืบพันธุ์ รู้จักแต่สนุกสนานเริ่ดอร่อย ไปกว่าจะตาย เท่านั้นมันก็ไม่ดีไปกว่าสัตว์เดรัจฉาน.

ถ้าให้มันไถลออกไปถึงที่สุด ที่เรียกว่า ไม่เสียชาติมนุษย์ แล้วมันก็ต้องไปจนถึงพระนิพพาน; ถ้าไม่ได้เดี๋ยวนี้ ก็ฝากไว้ สำหรับกระทำกันต่อไปๆ เรื่อยไปๆ จนกระทั่งได้ มันจะอยู่ใกล้หรืออยู่ไกลก็มากน้อย ก็ลองคิดดูเอง.

เมื่ออาตมาจะต้องแสดงธรรมะ โดยตรง ตามตรง แล้วตามที่มีอยู่ในหลักพระพุทธศาสนา ก็ต้องกล่าวไปตามหลักของพระพุทธศาสนา บางคนอาจจะไม่ต้องการก็ได้; แต่อยากจะบอกว่าฟังไว้ก่อนเถิด ให้เข้าใจไว้ก่อนเถิด คงจะมีโอกาสที่จะทำให้ได้รับผลอันนั้น. อย่ายุติแต่เพียงว่า เราเกิดมา มีความรู้ทำมาหากิน มีทรัพย์สมบัติ มีชื่อเสียง มีอำนาจวาสนา ตามที่ชาวโลกเขามีกัน หมดแล้ว พอแล้วเพียงเท่านั้น; นี่มันไม่ใช่ที่สุด

หรือไม่ถึงที่สุด ที่มนุษย์ควรจะได้. เดียวนี้ก็อยากจะให้รู้ อย่าง
น้อยก็อยากจะให้รู้ แม้ยังไม่ทำได้ ก็อยากจะให้รู้ ว่าที่เกิดมานี้
มันไม่ใช่เพียงเท่านั้น, มันจะต้องรู้อะไรให้มากถึงที่สุด ที่ชีวิต
มันจะไปได้ถึงที่สุด ไป ๆ มา ๆ มันก็อยู่ที่ ความไม่มีทุกข์เลย.

ทุกคนก็ต้องการความไม่มีทุกข์ แต่ไม่รู้ว่าคุณไม่มี
ทุกข์นั้นเป็นอย่างไร กลายไปเป็นทาสของกิเลส ได้เป็น
ทาสของกิเลส แล้วก็ถือเอาเป็นความไม่มีทุกข์; นี่ข้อนี้ต้องการ
จะพูด.

แต่หัวข้อสำคัญมันมีอยู่ว่า ชีวิตนี้เป็นโหนระ คือเป็น
การลงทุน เพื่อผลกำไรอันสูงสุดอยู่ในตัวมันเอง, ถ้าพูดให้
ง่ายหน่อยก็พูดว่า ชีวิตนี้มันเป็นการค้า เป็นการค้าอยู่ในตัว
มันเอง มีกำไรเพิ่มขึ้น ๆ กว่าที่จะถึงที่สุด.

ชีวิตเป็นการค้าทางธรรมะ

มีความสุขแห่งจิตใจเป็นกำไร

พูดว่าชีวิตนี้เป็นการค้าอยู่ในตัวมันเอง มันแปลก จะ
แปลกมากสำหรับคนบางคน ที่เขาเห็นการค้า ค้าขายที่เขาทำ ๆ

กันอยู่ เขาตั้งใจจะทำ เขาทำกันต่าง ๆ กัน ในรูปแบบต่าง ๆ กัน; นั้นมันก็เป็นการค้า ตามแบบชาวบ้าน. ถ้าเป็นการค้าตามทางธรรมนั้น ไม่ใช่ต้องค้าขายมีเงินมีทอง มีอะไรมากอย่างนั้น, เขาหมายถึงความดี ความประเสริฐ ความสูงแห่งจิตใจ, มีความสูงแห่งจิตใจ มีภาวะที่เป็นความสูงแห่งจิตใจ มีความสงบสุขแห่งจิตใจ ได้มา แล้วก็เรียกว่ามีกำไร.

จึงจำเป็นที่ต้องแบ่งแยกเป็น ๒ ฝ่ายว่า ค้าทางวัตถุ กับ ค้าทางจิต ทางวิญญาน ทางธรรม, ค้าทางโลก หรือค้าทางธรรมะ. ค้าทางโลก ๆ ก็ได้ผลเป็นโลก ๆ เป็นวัตถุ เป็นเรื่องโลก ๆ, ถ้าค้าทางธรรมะก็ได้ผลเป็นธรรมะ คือภาวะสูงแห่งจิตใจ.

ดังนั้นควรจะถือเป็นหลักว่า ที่พูดว่าชีวิตเป็นการค้าอยู่ในตัวมันเองนั้น หมายถึงการค้าในทางธรรมะ เพื่อจะได้สูงขึ้น สูงขึ้นทางจิตใจ เป็นวิวัฒนาการแห่งจิตใจ. ถ้าจะให้ เป็นวิวัฒนาการทางโลกด้วย มันก็ได้เหมือนกัน เรียกว่ามันเป็นของที่แฝงอยู่ ประกอบอยู่ เป็นพื้นฐานทางวัตถุ ความประสงค์ที่แท้จริงอยู่ที่จิตใจ ต้องการจิตใจที่สูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป.

ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น? เพราะว่าความสูง ความร่ำรวย

ความเจริญในทางวัตถุนั้น มันยังไม่ดับทุกข์, มันยังไม่ดับทุกข์
ยังเป็นบ้าแก่่ง ยังเป็นโรคประสาทแก่่ง, ยิ่งรวยก็ยิ่งเห็นแก่ตัว
ยิ่งมีอะไรมากก็ยิ่งเห็นแก่ตัว ยิ่งชอบทำอะไรตามใจกิเลส.
ฉะนั้นคนรวยก็ไม่ใช่ว่าจะดับทุกข์ได้ คนรวยกลับเป็นทาสของ
กิเลส มากกว่าคนไม่รวยเสียอีก; นี่หมายความว่าเขามีกำไรทาง
วัตถุ แต่ไม่มีกำไรในทางจิตใจ. ถ้ามันสูงเกินไป มันก็ลำบาก
เหมือนกัน ไม่รู้ว่าจะพูดอย่างไร ถ้าคนเขาไม่ต้องการ.

แต่เดี๋ยวนี้อยากจะพูดกับนักเรียน ที่ยังเป็นยุวชนนี้ว่า
เรื่องจริงทั้งหมดของธรรมะ ของธรรมชาตินั้น ไม่ใช่เพียงแต่ว่า
เราจะรวยกันเพียงวัตถุ สมบูรณ์ด้วยวัตถุ แล้วก็พอ มันไม่พอที่
จะเป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ตามความหมายของมนุษย์ หรือเรียก
ว่าได้รับสิ่งที่สูงสุดที่มนุษย์จะดีได้, มันต้องมีจิตใจที่ดีด้วย จิตใจ
สูงสุดด้วย. โดยพูดตัดไว้สั้น ๆ ว่า รวยนั้นมันไม่แน่ว่าจิตใจมัน
จะดีด้วย, ยิ่งรวยยิ่งโกง ยิ่งรวยยิ่งเลว ยิ่งรวยยิ่งมีกิเลสมากมัน
ก็ได้ เพราะฉะนั้นคำว่ารวยนี้มันยังไม่ปลอดภัย มันต้องดีด้วย
ต้องมีจิตใจที่ถูกต้องด้วย.

ความสุข หรือ ความสุข?

ที่นี้จะพูดถึงความสุข ยิ่งรวยยิ่งมีอำนาจไม่ใช่ยิ่งมีความสุข, ดูให้ดีเถอะ ยิ่งรวยไม่ใช่ยิ่งมีความสุข ยิ่งมีอำนาจก็ไม่ใช่ยิ่งมีความสุข. ยิ่งรวยยิ่งร้อน ยิ่งมีอำนาจยิ่งร้อนนี้ ยิ่งร้อนระอุไปด้วยกิเลส, แล้วก็ทำอะไรตามกิเลส มันก็ไม่ใช่ความสงบสุข ยิ่งมีโลภะมาก ยิ่งมีโทสะมาก ยิ่งมีโมหะมาก. ฉะนั้นยิ่งรวยมันก็ไม่ใช่ว่ามีความสุข ต่อเมื่อควบคุมกิเลสได้ กิเลสไม่เกิด มันก็เย็น, กิเลสเหมือนกับไฟหรือของร้อน ถ้ากิเลสไม่เกิด มันก็เย็น; นี่เรียกว่าจิตใจมันเย็น เพราะกิเลสมันลดลง อย่างนี้เรียกว่าความสุข.

อยากจะให้สังเกตเป็นหลักง่ายๆว่า ความสุขนั้นถ้า ก.สะกด, ความสุข ก.สะกด ก็พอใจสุข ต้มให้สุข จี่ให้สุข มันก็สุขแบบร้อน. ความสุข อีกคำหนึ่ง ข.สะกด นี่เย็น สุขเย็น.

นี่เราเอาความสุข ข.สะกด มาใช้แทนสุขร้อน มีเงินมาก มีกามารมณ์มาก มีความหลงใหลมาก มีกิเลสมาก เขาเรียกว่ามีความสุขกัน; ที่แท้สุขชนิดนั้น สุข ก.สะกด แต่คนในโลกก็เข้าใจว่าเป็นสุข ข.สะกด คือสุขจริง มันเป็นไปได้.

ถ้าสุขจริง สุขแท้ มันต้องเย็น กิเลสมันต้องลดลงมัน
 จึงจะเป็นสุขเย็นหรือสุขที่ถูกต้อง, และเมื่อนั้นแหละจึงจะเรียกว่า
 ชีวิตนี้มันมีกำไรโดยถูกต้อง โดยแท้จริง คือชีวิตนี้ได้พบ
 กันกับความสุขเย็นซึ่งน้อยคนจะชอบ. ทุกคนบอกว่า ต้องการ
 ความสุข แต่พอมาถึงความสุข มันกลายเป็นสุข ก.สะกด
 เป็นสุขร้อน เป็นสุขปลอม ไม่ใช่สุขสงบ สุขเย็นอันแท้จริง.

ฉะนั้นขอให้ตั้งอกตั้งใจให้ดี ๆ เรากำลังศึกษาเล่าเรียน
 เพื่อจะรู้วิชาความรู้ เป็นปัจจัยแก่การประกอบอาชีพ. ครั้นได้
 อาชีพแล้ว เป็นอยู่สะดวกสบายแล้ว ชีวิตนี้ก็ล่วงขึ้นมาได้ขั้นหนึ่ง
 หรือสำเร็จประโยชน์มาขั้นหนึ่ง ก็ทำขั้นต่อไป คือให้ได้รับความ
 สุขทางจิตใจ ที่เรียกว่า มรรค ผล นิพพาน; แต่ดูแล้ว ก็ไม่
 ค่อยมีใครชอบ เพราะว่าระดับของจิตใจมันคนละระดับ.

คนทั่วไปในโลกนี้เขาชอบความสนุกสนานเริงร่า
 ทางวัตถุ ไม่ชอบความสงบเย็นแห่งจิตใจ เขาพอใจลุ่มหลง
 กันแต่ในเรื่องความสุขทางวัตถุ. ในโลกจึงเต็มไปด้วยวัตถุที่
 ส่งเสริมกิเลส ส่งเสริมความรู้สึกทางกิเลส, แล้วก็มีมากขึ้น มี
 มากขึ้น ทำขึ้นมาก ขยายดิบขยายดี สำหรับสิ่งที่จะส่งเสริมกิเลส;

โลกมันพากันเป็นอย่างนี้ มันเฮกันไปในลักษณะอย่างนี้ ฉะนั้น
จึงลำบากแก่คนที่อยู่ในโลก ที่จะไม่พลอยเฮไปอย่างนั้น.

เดี๋ยวนี้เราก็สนุกสนานไปด้วยแฟชั่นต่าง ๆ สนุกสนานไป
ด้วยสิ่งส่งเสริมกิเลส ยกตัวอย่างเช่นภาพยนตร์ที่เขาสร้างขึ้นใหม่
ที่คนชอบดูกันนัก ก็ดูเถอะมันเป็นอะไร? มันลวนแต่ทำคนให้โง่,
ลวนแต่ทำคนให้ยอมเสียสตางค์ เพื่อจะไปดูภาพยนตร์ อันยั่ว
ความรู้สึกของกิเลสทั้งนั้น. เพียงแต่ดูโฆษณา แล้วก็คิดว่า
วิเศษหมดแล้ว จิตใจของผู้ดูโฆษณาก็วิเศษหมดแล้ว จิตใจเขา
วิเศษหมดแล้ว, ยิ่งไปดูภาพยนตร์จริงๆก็ยิ่งวิเศษหมด คือ
มีจิตใจที่เจริญไปด้วยกิเลส ฟุ้งไปด้วยกิเลส ยากที่จะ
ควบคุมได้.

ฉะนั้นเขาจึงเห็นแต่ที่จะได้ผลจากการฟุ้งไปตามกิเลส
จนเวลาไม่พอ จนเงินก็ไม่พอ เงินเดือนก็ไม่พอใช้ อะไรต่างๆ.
จนเกิดความยุ่งยากลำบากขึ้นมาในอาชีพ ในการมีชีวิต แม้ใน
อย่างโลกๆ; ไม่ต้องพูดถึงเรื่องว่าอย่างธรรมะ อย่างสงบเย็น
เป็นธรรมะ ไม่ต้องพูดถึง แม้แต่ที่จะอยู่ในโลก คลุกคลีอยู่ด้วย
กิเลสนี้ มันก็ยังเอาชนะไม่ได้. มันยิ่งชอบลงไปในทางของกิเลส

มากขึ้น ไม่รู้จักพอ ไม่รู้จักระอา, มีแต่ต้องการให้มันรุนแรง
ยิ่งๆขึ้นไป เป็นความสุขทางวัตถุ เรียกว่าความสุขทางเนื้อทาง
หนัง คือความสุขทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางผิวหนัง,
ทางเรื่องของการกระตุ้นส่งเสริม ตามรูปแบบของกิเลสทั้งนั้น
ไม่มีการสงบราบรื่นแห่งกิเลสเลย.

จงเลือกทางเดินของชีวิตให้ถูกต้อง

นี่เธอทั้งหลาย จะทำได้หรือทำไม่ได้ นั้นมันอีกเรื่องหนึ่ง
แต่ว่าเธอควรที่จะเลือกดู, ในฐานะที่ยังเป็นยุวชนนี้ เธอควรที่จะ
เลือกดูว่า จะให้ชีวิตนี้มันเป็นอย่างไร?

จะให้ชีวิตนี้รู้จักแต่กิเลส สมัครงเป็นบ่าวเป็นทาสของ
กิเลสเรื่อยไป จนตายเข้าโลง, หรือว่าถ้าไม่ได้อย่างใจ ก็ไปโดด
น้ำตาย เมื่อไม่ได้ตามใจของกิเลส มันก็ฆ่าตัวตาย ไม่ได้คิด
แก้ไขที่จะปราบปรามกิเลส หรือจะเอาชนะกิเลส; ฉะนั้นเราจึง
เห็น คนที่ฆ่าตัวตายเพราะไม่ได้สมใจกิเลส นี้มากขึ้น.

แล้วคนที่ป็นอันธพาล ฉ้อโกง หลอกหลวง ทำสิ่งที่เลวร้าย
เพื่อให้กิเลสได้เหยื่อ นี้ก็มีมากขึ้น คืออันธพาลมากขึ้น.

อันธพาลที่เลวร้าย กลางถนนหนทางคอยฆ่าผู้อื่น นี่ก็มากขึ้น, อันธพาลที่คอยคดโกงอยู่เจียบๆ ที่บ้านที่เรือนทั่วไป พร้อมทั้งจะโกงอยู่เสมอ หรือพร้อมที่จะเอาเปรียบผู้อื่นอยู่เสมอ นี่มันก็มากขึ้น.

แม้ในโรงเรียนมันก็จะมีอันธพาลมากขึ้น จะมีคนอันธพาลที่พร้อมที่จะฉ้อโกง หลอกลวงการเรียน การอะไรก็ตาม, หรือจะเป็นศัตรูแก่กันและกันในกลุ่มนักเรียนด้วยกัน มันก็มากขึ้น; เราจึงได้เห็นการยกพวกตีกันระหว่างโรงเรียนบ้าง หรือมุ่งทำลายล้างกันเป็นส่วนตัว ระหว่างนักเรียนต่อนักเรียนด้วยกันบ้าง. มันเจริญมาในทางอย่างนี้ ก็เพราะว่าเขาไม่รู้ว่ มันควรจะเป็นอย่างไร.

เดี๋ยวนี้มาบอกให้รู้ว่ มันควรจะเป็นอย่างไร, หรือว่าตามธรรมชาติอันแท้จริงนั้น มันเป็นอย่างไร ก็ให้เลือกเอาเองให้ชีวิตโหวดเป็นไปจนถึงที่สุดอย่างถูกต้อง พูดว่เกิดมาทีหนึ่ง ก็ให้พบกับความสุขอันแท้จริง.

ความสุขอันแท้จริงมีได้ทั่วไปทุกหนทุกแห่งทุกเวลา, เป็นชานา เป็นชาวสวน แม้แต่เป็นกรรมกร ถ้ารู้จักตั้งใจไว้ให้

ถูกต้อง ก็จะมีความสุข สงบเย็น ได้เหมือนกัน. แม้ว่าร่างกายจะอาบเหงื่อต่างน้ำอยู่ ไม่ร่ำรวย ก็สามารถทำจิตใจให้เป็นสุขอย่างที่สงบเย็นได้ ไม่ต้องร้อนเพราะกิเลส; อย่างนี้มันก็ยังมีดีกว่าคนรวย รวยมาก แล้วก็ร้อนอยู่ด้วยกิเลส.

เขามีบ้านเรือนสวยงามมากมาย, มีรถยนต์มากมาย, มีสิ่งบำรุงบำเรอความสนุกสนานมากมาย แต่จิตใจก็ร้อนอยู่ด้วยกิเลส. แล้วก็พร้อมที่จะเอาเปรียบ พร้อมที่จะโกง เพื่อให้ได้กำไรยิ่งขึ้นไป อย่างไม่รู้จักจบ จักสิ้น อย่างที่พวกนักเรียนนักศึกษาบางรุ่น ต้องการจะต่อต้านคนชนิตนั้น ก็เห็น ๆ กันอยู่; เพราะว่าเขาไม่รู้ว่า เขาควรจะทำอย่างไร จึงจะไม่เสียที่ที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์; รวยด้วยกิเลส รวยด้วยความร้อนที่เกิดมาจากกิเลส ไม่มีความสุขสงบเย็น. ฉะนั้นคนพวกนี้ถึงแม้จะมีเงินมาก ก็เป็นโรคจิต พร้อมที่จะโกง พร้อมที่จะเอาเปรียบ, แล้วเขาก็นอนไม่ค่อยหลับ เหมือนกับที่เขาเงินมาก. เขายังมีเงินมาก เขายังนอนไม่ค่อยหลับ เพราะเขาเป็นห่วงว่าจะไม่ได้มากอีก ก็นอนไม่ค่อยหลับ.

อย่าเป็นโรคประสาทให้ละอายแมว

ฉะนั้นเราควรจะรู้จักดำรงจิตใจให้ถูกต้อง ให้นอนหลับสนิท แล้วมีความสุขในการทำงาน แล้วเราก็ไม่ต้องเป็นโรคประสาท ให้ละอายสุนัข ให้ละอายแมว.

ทำไมพูดตรง ๆ อย่างนี้? ก็เพราะว่ามันเป็นเรื่องที่มีอยู่จริง และเห็นได้ง่าย. แมวไม่ต้องกินยาแก้ปวดหัว สุนัขก็ไม่ต้องกินยาแก้ปวดหัว; ทำไมมนุษย์จึงต้องกินยาแก้ปวดหัว กินยาแก้นอนไม่หลับ, แล้วเป็นโรคประสาท ไปโรงพยาบาลประสาทกันเป็นแสน ๆ คน, แล้วก็ไปโรงพยาบาลบ้ากันเป็นหมื่น ๆ คน. นี่ตามสถิติทางการแพทย์ เขาว่าพลเมืองของประเทศเรานี่ เป็นโรคประสาทเป็นแสน ๆ คน ไม่เท่าไรจะถึงล้าน, แล้วเป็นโรคจิตคือบ้าเลย เป็นหมื่น ๆ คน; แต่แมวสักตัวไม่เป็น แมวสักตัวเป็นโรคประสาทนี่มันไม่มี สุนัขสักตัวหนึ่งก็ไม่มี. ฉะนั้นคนก็ควรจะละอายแมว ละอายสุนัข ที่ว่ามันยังต้องปวดหัว ที่ยังต้องนอนไม่หลับ; เขาผลิตยาแก้นอนไม่หลับ แก้ปวดหัวขึ้นมา สำหรับคนกินทั้งนั้นแหละ มากมายเหลือที่จะประมาณ. แต่อีกทางหนึ่งคนเขาก็ก็นำไปทำในสิ่งที่ทำให้นอนไม่หลับ คือสร้างกิเลส สร้าง

สมกิลเลส จนทำให้นอนไม่หลับมากขึ้น, ของเสพติดมันเมาก็มีมากขึ้น.

น่าหัวที่ว่า นักเรียนทำไมจึงไปชอบยาเสพติด, นักเรียนสมัยนี้ทำไมจึงมีปัญหาเรื่องยาเสพติด? ตามข่าวหนังสือพิมพ์ก็มีอยู่ พวกเพื่อนของเธอติดยาเสพติดกันเป็นพันๆ หมื่นๆ. ทำไมนักเรียนรุ่นก่อนๆโน้น เกลียดกลัวยาเสพติดได้เอง ไม่ต้องห้าม ไม่ต้องสอนอะไรกันมากนัก เขาเกลียดยาเสพติดได้เอง. เดี่ยวนี้ยังชอบลองยาเสพติด จนไปติดเข้าจริงๆ นับตั้งแต่บุหรี่ปั่นกันไป ไม่พูดถึงเรื่องเฮโรอีน.

จะนั้นขอให้นึกดูให้ดีเถิดว่า เราได้ทำอะไรผิดกันบางอย่างแล้ว ที่ทำให้ไปชอบยาเสพติด, แล้วก็ชอบความเริ่ดอร่อยทางวัตถุนี้ จนไม่รู้ว่าผิดหรือถูก, แล้วก็ไปทำผิดจนเป็นอันธพาล จนต้องได้มาตัวเองก็มี จนต้องไปอยู่ในคุกในตารางก็มี เพราะไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร จึงไม่สามารถที่จะควบคุมชีวิตนี้ให้ดำเนินไปอย่างถูกต้อง.

การศึกษาหมาหาด่วน ไม่ได้สอนให้รู้จักวิธีเป็นมนุษย์

จะนั้นขอพูดโดยเฉพาะกับนักเรียนทั้งหลายว่า การศึกษาของพวกเรายังไม่สมบูรณ์ ช่วยฟังให้ดีๆว่า การศึกษาของพวกเรานั้นยังไม่สมบูรณ์ คือเรียนกันแต่หนังสือ กับเรียนวิชาชีฟ. เมื่อเรียนหนังสือจบแล้ว ก็ไปเรียนวิชาชีฟ แล้วก็ประกอบอาชีพ; ส่วนที่ว่าจะเป็นมนุษย์กันอย่างไร ไม่ได้เรียน จริงหรือไม่จริง? เธอช่วยสังเกตดูให้ดีว่า เธอเรียนกันแต่หนังสือ แล้วก็ไปเรียนอาชีพ ส่วนข้อที่ว่าจะเป็นมนุษย์กันอย่างไร จึงจะไม่ละอายแมว พวกเธอไม่ได้เรียน; จะนั้นเราก็พูดดั่งๆไม่กลัวใครโกรธว่า มันเป็นการศึกษาหมาหาด่วน.

กระทรวงศึกษาธิการในโลกนี้ จัดการศึกษาอย่างหมาหาด่วน ให้เด็กๆเรียนแต่หนังสือกับอาชีพ เป็นคนกันให้ถูกต้อง ไม่ได้สอน ไม่ได้เรียน. จะนั้นนักเรียนเหล่านี้ ก็พร้อมที่จะออกไปทนทุกข์ทรมานด้วยกิเลสของตน และถ้าควบคุมไม่ได้ นักเรียนเหล่านี้ก็จะเป็นอันธพาล เต็มบ้านเต็มเมือง เพื่อเอาเงินไปหล่อเลี้ยงกิเลสของตน. อันธพาลเหล่านี้ เขาประกอบ

กิจกรรมของอันธพาล เพื่อเอาเงินไปหล่อเลี้ยงกิเลสของตน; นี่ เพราะในโรงเรียนสอนแต่ชนิดหมาหางด้วน.

ช่วยจำไว้ด้วย ว่าสอนแต่หนังสือกับสอนแต่อาชีพ ส่วน เป็นมนุษย์กันอย่างไรนั้นไม่ได้สอน, เป็นมนุษย์กันอย่างไร ชีวิตนี้จึงจะเย็น. เมื่อเธอไม่มีความรู้ ก็ปล่อยไปตามเรื่อง ที่นี้ ชีวิตนี้มันก็ร้อนไปตามอำนาจกิเลส, มันไม่เพียงแต่ร้อนอยู่เพียง นั้น มันร้อนหนักขึ้นไป จนถึงกับมีดมัวเป็นความหลง ก็ไปทำใน สิ่งที่ไม่ควรทำ.

พวกเราเป็นไท เรียกตัวว่าเป็นไท แต่ไปตามกันฝรั่ง ไม่ใช่ไท, คำว่าไท ต้องเป็นอิสระ. นี่เป็นไท แปลว่าอิสระ แต่ ว่าจะไปโง่ไปตามกันฝรั่ง มีการศึกษาอย่างฝรั่ง, แล้วไปเอาระบบ ของฝรั่งมาใช้เป็นหลักของพวกเรา. ไปเรียนหลักการศึกษา มา จากเมืองฝรั่ง แล้วเอามาใช้ในเมืองเรา ว่ายังทำตามฝรั่งได้ มากเท่าไรก็ยิ่งดี ไม่รู้ว่า พวกฝรั่งนั้นเป็นอย่างไร.

พวกฝรั่งที่เป็นต้นตอการศึกษาที่เราไปเอาอย่างเขา แล้ว เอามาจัดนั้น เป็นการศึกษาหมาหางด้วนกันทั้งนั้นแหละ. ยิ่ง การศึกษาของฝรั่งแล้ว ยิ่งเป็นหมาหางด้วน เพราะเขาบัญญัติ

ชัดเจนไปว่า อย่าเอาศาสนามาสอนในโรงเรียน ในโรงเรียนนี้จะสอนศาสนาไม่ได้. บางรัฐของบางประเทศ มีกฎหมายห้ามขาด ถ้าเอาศาสนามาสอนในห้องเรียนแล้วผิดกฎหมาย ผู้สอนจะต้องถูกลงโทษ เพราะทำผิดกฎหมาย เพราะเอาศาสนามาสอนในห้องเรียน. เพราะเขาถือว่า ไม่ต้องเอามาสอนให้เสียเวลา เขาต้องการให้สอนเรื่องเศรษฐกิจ เรื่องการเมือง เรื่องอะไรก็ตาม ให้เวลาเอาไปใช้อย่างนั้นหมด ไม่เอาศาสนามาสอนทำให้เสียเวลา. แล้วอีกอย่างหนึ่งที่เขาทำไม่ได้ ก็เพราะว่า ประเทศนั้นมีศาสนา มาก มากศาสนา, แล้วแต่ละศาสนามีอิทธิพลพอกๆ กัน พอกๆ พัดเหวี่ยงกัน เลยไม่รู้จะสอนศาสนาไหน. ไม่รู้ว่าจะยกศาสนาไหนขึ้นมาเป็นศาสนาของชาติ เลยยกเลิกหมด ศาสนาไม่ต้องเอามาสอนในโรงเรียน ก็เรียนกันแต่หนังสือกับอาชีพ เป็นการศึกษาหมาทางด่วน.

สอนให้รู้ธรรมะ แต่ไม่มีธรรมะ

เพราะไม่มีการปฏิบัติ

ประเทศไทยนี้ แม้ว่าจะทำได้ เพราะว่าเรามีศาสนาพุทธเป็นหลัก พลเมืองตั้ง ๙๘ เปอร์เซ็นต์ ถือศาสนาพุทธ มีศาสนา

พุทธสอนในโรงเรียน ก็ทำได้ ไม่เหมือนกับประเทศเหล่านั้น ที่เขามีศาสนาหลายศาสนา แล้วพอกัน. แต่ถึงอย่างนั้น ในประเทศเรา ก็ไม่ได้สอนพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง หรือเพียงพอที่จะมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้, ไม่มีการกระทำให้มีศีลธรรม หรือให้มีธรรมะ. สอนกันแต่เพียงว่า เป็นการศึกษาวิชาชนิดหนึ่ง สอนธรรมะเพียงแต่เป็นวิชาชนิดหนึ่ง จดไว้ในสมุดก็พอ, ตอบคำถามเมื่อมีการสอบไล่ได้ก็เป็นพอ, ไม่มีการประพฤติปฏิบัติเลย จดไว้หรือจำไว้ ตอบคำถามให้ถูกต้องเมื่อมีการสอบไล่ แล้วก็เรียกว่า มีความรู้ศีลธรรม มีความรู้ทางศาสนา.

ความรู้ชนิดนี้ไม่มีประโยชน์อะไร ช่วยอะไรไม่ได้, มันเพียงแต่รู้ เหมือนกับวิชาความรู้ชนิดหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่ตัวธรรมะ ไม่ใช่ตัวศีลธรรม ฉะนั้นจึงไม่มีศีลธรรม คือไม่มีการประพฤติปฏิบัติอยู่ที่เนื้อที่ตัว เช่นศีลห้าก็ไม่ค่อยมี หรือไม่มีเอาเสียเลย แต่รู้ ว่าศีลห้าเป็นอย่างนั้น ตอบคำถามเรื่องศีลห้าถูกหมดเลย เวลาสอบไล่ก็ตอบถูกหมดเลย แต่ศีลห้าไม่มี, มีแต่ศีลห้าในสมุด ศีลห้าในกระดาษ ศีลห้าอยู่ที่ปากพูด มันก็เลยเหมือนกับไม่มีศีล. นี้เรียกว่า ตัวธรรมะแท้ๆไม่ได้เกิดขึ้น ชีวิตนี้ก็ไม่ได้เจริญ

งอกงามอยู่ด้วยธรรมะนั้น, ชีวิตนั้นยังขาดธรรมะอยู่ แม้จะมี
ความรู้ที่ปากพูดได้ ตัวธรรมะนั้นมันก็ไม่มี.

นักเรียนก็เคยจด เคยตอบคำถามเรื่องศีลห้า; แต่ที่นี้
อยากจะขอให้พิจารณาตัวศีลห้า ว่ามันอยู่ในกระดาก หรือมัน
ต้องอยู่ที่เนื้อที่ตัวคน.

ศีลข้อที่ ๑ ไม่ประทุษร้ายชีวิตร่างกายผู้อื่น ไม่ทำให้ผู้
อื่นเจ็บปวด หรือเสียชีวิต. นี่เราก็ยังทำผู้อื่นให้เจ็บปวด
ประทุษร้ายชีวิตหรือร่างกายของผู้อื่น; แม้มีกฎหมายห้ามด้วย
อีกสายหนึ่ง ก็ยังไม่ป้องกันได้ ก็ยังประทุษร้ายชีวิตและร่างกาย
ของกันและกันอยู่.

ศีลข้อที่ ๒ ไม่ให้ประทุษร้ายทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่น.
ก็ยังมีขโมยโดยอ้อม เอาทรัพย์สินของผู้อื่นมา โดยการกระทำแห่ง
ขโมย แต่ว่าโดยอ้อม ขโมยผู้ดี เรียกว่าเอาเปรียบ หรือคดโกง
หรือจะยกยอกหลอกลวงอะไรก็ตาม.

ศีลข้อที่ ๓ ไม่ประทุษร้ายของรักของใคร่ของบุคคล
อื่น บุตร ภรรยา สามี อันเป็นที่รักของเขา. ก็ยังไปประทุษร้าย
แม้ไม่ใช่เรื่องบุตร ภรรยา สามี แต่เป็นของรักของใคร่ แม้แต่

ของเด็ก ๆ ด้วยกัน ก็ยังประทุษร้ายของรักของผู้อื่น. จนกระทั่งจะถือว่า มันไม่ผิดแล้ว ข้อนี้นะยกเลิกกันแล้ว, สीलข้อนี้จะยกเลิกกันอยู่แล้ว พวกที่เจริญในทางวัตถุ จะยกเลิกสीलข้อนี้กันอยู่แล้ว อย่างที่เราได้ข่าวประเทศบางประเทศ จะยกเลิกสीलข้อนี้กันอยู่แล้ว.

สीलข้อที่ ๔ ไม่โกหก ไม่หลอกลวง ไม่ใช้วาจาเป็นเครื่องล่อลวง เอาประโยชน์ของผู้อื่นมาเป็นของตน หรือเป็นของพรรคพวกของตน. มันก็ยังใช้กันอยู่ คือใช้วาจาเพื่อหาประโยชน์ โดยไม่ต้องรู้ว่า มันผิดหรือมันถูกอย่างไร.

แล้วสीलข้อสุดท้ายว่า ไม่ดื่มน้ำเมา ไม่เสพของเมา. นี่มันเป็นการประทุษร้ายตัวเอง น้ำเมาเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือน้ำเมาเป็นเครื่องประทุษร้ายตัวเอง ประทุษร้ายสติปัญญา สัมปชัญญะของตัวเอง พอดื่มน้ำเมาแล้วก็หมดความเป็นมนุษย์; เรียกว่าประทุษร้ายความเป็นมนุษย์ของตัวเอง ก็ทำได้.

นี่สीलห้าที่เป็นตัวสीलนั้น มันอยู่ที่ปฏิบัติอยู่ที่กาย ที่วาจา ที่ใจ. เดียวนี้สीलห้าของเรา เป็นตัวหนังสือที่จดไว้ที่สมุดไว้ที่ริมฝีปาก พูดได้ก็แล้วกัน ก็เลยไม่สำเร็จประโยชน์อะไร.

นี่ขอให้ดูที่ตรงนี้ ขอให้ดูที่ตรงนี้ ที่ชีวิตมันเป็นหมัน ชีวิตมันตาย
ด้าน ชีวิตมันไม่มีไวยาหารแห่งความเจริญ เพราะว่าเราขาด
ปัจจัยสำคัญข้อนี้. นี่วันนี้ก็ได้พูดแล้วว่า จะกล่าวโดยหัวข้อว่า
ปัจจัยสำคัญแห่งชีวิตไวยาหาร.

ชีวิตไวยาหาร คือการใช้ชีวิตเป็นเครื่องลงทุนเพื่อผลอัน
สูงสุด นี่ชีวิตไวยาหาร. อะไรเป็นปัจจัยสำคัญแห่งชีวิตไวยาหาร?
ก็อยากจะระบุว่า วัฒนธรรม.

เรื่องของวัฒนธรรม

คำว่าวัฒนธรรมก็เป็นปัญหาอีก นี่มาถึงตอนที่วัฒนธรรม
ก็เป็นปัญหาอีก อะไรคือวัฒนธรรม?

เรามีวัฒนธรรมกันแต่ชื่อ

เดี๋ยวนี้เรามีวัฒนธรรมแต่ชื่อ มีวัฒนธรรมแต่ชื่อเหมือน
กัน เช่นเดียวกับว่ามีความรู้ธรรมะแต่ชื่อ, มีศีลแต่ชื่อ ก็มี
วัฒนธรรมแต่ชื่อ, แล้วก็หลงใหลว่า อย่างนั้นเป็นวัฒนธรรม
อย่างนี้เป็นวัฒนธรรม มากมายก่ายกอง

หนังสือเกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างๆ ที่กองวัฒนธรรมพิมพ์ขึ้น

เอามารวมกันแล้วมากยกไม่ไหว, หนังสือที่ใช้ชื่อว่าวัฒนธรรม
 นั้นนี่ แขนงนั้นแขนงนี้ ของประเทศไทย เอามารวมกันแล้ว ยก
 ไม่ไหว มันมาก มากจนยกไม่ไหว; แต่แล้วคนก็ยังไม่มีวัฒนธรรม
 แล้วสิ่งนั้นก็ไม่ใช้วัฒนธรรมที่แท้จริง แต่ไปบัญญัติเรียกว่า
 วัฒนธรรม. นำหัวก็นำหัว นำสังเวชก็นำสังเวช ว่าอะไรเป็น
 วัฒนธรรมของชนชาติไทย, เข้าใจว่าครูบาอาจารย์ และ
 นักเรียนเหล่านี้ คงจะได้เคยเห็นหนังสือหลายเล่มที่เกี่ยวกับ
 วัฒนธรรม ว่าวัฒนธรรมคืออะไร.

การแต่งกาย วัฒนธรรมการแต่งกาย การแต่งกายของ
 ไทย สัญลักษณ์ของไทย จะต้องมีความวัฒนธรรมไทย; โกหกหลอกลวง
 ตัวเองทั้งนั้นแหละ อยากแต่งกายอย่างฝรั่งที่โลดโผน
 เป็นการใช้กิเลส อย่างมีกิเลสทั้งนั้นแหละ. แต่งกายอย่าง
 วัฒนธรรมไทยแท้ มันมีแต่ปาก เอาไว้แต่พูด เอาไว้ในหนังสือ,
 ระบบแต่งกายที่ถูกวัฒนธรรมไทยนั้น ไม่ได้มี ไม่ได้มีอย่างปู ยา
 ดา ยาย เคยมี, ไปชอบแต่งตัวอย่างฝรั่ง ที่เกือบจะไม่ปกปิด
 อะไรกันแล้วเดี๋ยวนี้. วัฒนธรรมไทยอยู่ที่ไหนเล่า?

แล้วที่วัฒนธรรมไทยเรื่องการแต่งเนื้อแต่งตัว ที่เคยเป็น

ประโยชน์ แก่บรรพบุรุษเหล่านั้น ก็ไม่ได้สนใจ ไม่เรียบร้อย
แล้วก็ไม่ควบคุมกิเลส. ถ้าเรามีการแต่งเนื้อแต่งตัว ที่ถูกต้อง
กับวัฒนธรรมไทยแท้ๆแล้ว การแต่งเนื้อแต่งตัวนั้นจะช่วย
ควบคุมกิเลส ไม่ช่วยส่งเสริมกิเลส, แล้วก็ไม่ต้องหมดเปลือง
อะไรนัก เขาใช้ผ้าผ่อนที่มันง่าย ที่มันธรรมดา ไม่แพงนัก.
เดี๋ยวนี้เราใช้ผ้าที่แพง สีสันทันแปลกประหลาด เย็บปักปรุงอะไร
แปลกประหลาด ล้วนแต่แพงทั้งนั้น.

นี่เขาพูดถึงวัฒนธรรมไทยกันแต่ปาก หลอกลวงกันทั้ง
นั้น, วัฒนธรรมไทยในส่วนของเนื้อแต่งตัว มันมีแต่ชื่อ เอา
ไว้เป็นโบราณวัตถุด้วยซ้ำไป คือไม่มีใครแต่งเนื้อแต่งตัว อย่างปู่
ย่าตายายอยู่แล้ว. จะมายกย่องวัฒนธรรมไทยบ้าง สัญลักษณ์
เอกลักษณ์ของไทยบ้าง มันก็ไม่มีประโยชน์ซี เพราะมันไม่ได้
ทำให้คนไทยมีวัฒนธรรมอย่างไทย.

วัฒนธรรมการกินอยู่ อาหารก็เหมือนกันแหละ อาหาร
ไทย เอกลักษณ์ไทยนี้ มันก็มีแต่ปาก พูดแต่ปากแหละ เขาก็ไป
กินอาหารจีน กินอาหารฝรั่ง ซึ่งมีความเอร็ดอร่อยมากกว่า แล้ว
ให้ไทยมากกว่า. กินอาหารอย่างพวกฝรั่งนี้ มันกินเนื้อสัตว์มาก

กินการปรุงแต่งที่อร่อยมาก กินมาก แล้วก็มีโรคไขมันในโลหิตสูง, มีน้ำตาลมาก มีอะไรมาก. ถ้ากินอย่างปู้ย่าตายาย ดั้มแกงอย่างปู้ย่าตายาย จะไม่มีโรคอย่างนี้.

นี้อาตมากำลังพยายามอยู่ จะกินอยู่ให้คล้ายปู้ย่าตายาย เพื่อไม่มีไขมันในโลหิตสูง, เพื่ออยู่สบาย เพื่อนอนหลับง่าย ไม่ต้องละอายแมว; กินคืออยู่ได้อย่างสมัยนี้ ทำให้เกิดโรคหลาย ๆ โรค โรคน้ำตาลสูง โรคไขมันสูงเป็นต้น แล้วกินนอนหลับยาก. ฉะนั้นเรื่องอาหารที่เป็นวัฒนธรรมไทย มันก็มีแต่ชื่อแหละ กินของแสลงอย่างสมัยใหม่มากขึ้น ๆ.

ประเพณีต่าง ๆ มันก็มีกันแต่สักว่าประเพณี ก็เหลือไว้แต่ประเพณี ที่ยังส่งเสริมกิเลสอยู่บ้าง. ยกตัวอย่างประเพณีลอยกระทงนี้ มันก็เพื่อไปอดกันในการแต่งเนื้อแต่งตัว. จริตจริยาของผู้ลอยกระทง ไม่ได้ลอยกระทงเพื่อจิตใจสะอาดจากกิเลส, มันเป็นโอกาสที่จะส่งเสริมกิเลสในพิธีลอยกระทง แล้วมาจัดเป็นวัฒนธรรมไทย.

นี่มันหลอกตัวเองอย่างนี้ไปเสียทุกเรื่อง ที่เขาเคยทำไว้ดี มีประโยชน์จริง มันไปเปลี่ยน เอาให้เหลือแต่ส่งเสริมกิเลส,

ส่วนที่ไม่ส่งเสริมกิเลสก็ปิดทิ้งไป. ฉะนั้นขนบธรรมเนียม ประเพณีต่างๆ พิธีตรุษสงกรานต์ เข้าพรรษาออกพรรษา เหล่านี้ ก็เหลือแต่ส่วนที่ส่งเสริมกิเลส, ที่จะควบคุมกิเลสกลับทิ้งไปเสีย หรือบิดพลิ้วให้มันอยู่ไม่ได้ ให้มันหายไป.

วัฒนธรรมเนื้อหนัง วินาศกรรม

นี่ความคดโกงของมนุษย์สมัยนี้ ที่ตกเป็นทาสวัฒนธรรม เนื้อหนัง, วัฒนธรรมทางเนื้อหนังก็ของพวกฝรั่งแหละ เขาเจริญ ด้วยวัตถุ; เราเคยเจริญด้วยจิตใจ ก็พ่ายแพ้แก่วัตถุ มันก็ไปตามอย่างพวกที่เจริญทางวัตถุ, เราก็ต้องได้รับบาป คือมีจิตใจ ทรมาน จิตใจที่จะเป็นทาสของกิเลส.

เราไม่รู้ว่าประเทศที่เขาว่าเขาเจริญนั้น เขาเจริญอย่างไร? ประเทศที่ว่าเจริญที่สุดในโลกเวลานี้ ในประเทศของเขา มี อาชญากรรมนับเป็นวินาทีกันเลยทีเดียว วินาทีหรือนาที : เช่นทุกๆ ๔ นาที มีการข่มขืนสตรีรายหนึ่ง ทุกๆ ๔ นาที, หรือทุกๆ ๒๔ นาที จมูกคนตายคนหนึ่ง. นั่นประเทศที่น่าหน้า ที่เราไปเอาอย่างเขา เขามีผลออกมาอย่างนั้น เราก็ยังไปสมัครทำตามอย่างนั้น; ฟัง แล้วก็น่าใจหายแหละ อาชญากรรมทั้งหลายเกิดขึ้นอย่างนี้ การ

ขโมยมีทุก ๑๕ นาที, การฆ่าคนตายมีทุก ๒๔ นาที, แล้วที่
เลวร้ายมาก ก็คือมีการข่มขืนสตรีทุกๆ ๔ นาที ตลอดวัน ตลอด
เดือน ตลอดปี. เราก็ก็น่าไปบูชาคนเหล่านี้ ในฐานะเป็นผู้นำทาง
วัฒนธรรม ซึ่งมันก็นำวัฒนธรรมทางวัตถุ ไม่มีเรื่องทางจิตใจ
ไม่มีเรื่องที่ข่มหรือบังคับกิเลส ก็เป็นวัฒนธรรมเนื้อหนัง.
วัฒนธรรมชนิดนี้ ไม่อาจจะใช้เป็นเครื่องส่งเสริมชีวิตโหวหาร
คือความเจริญทางจิตใจของมนุษย์ได้.

ความเจริญทางจิตใจไม่ใช่เจริญด้วยวัตถุ แต่เจริญด้วย
คุณธรรมของจิตใจ ดังนั้นจึงต้องมีการกระทำทางจิตใจ ที่ถูกต้อง
มีจิตใจสูง ทำแต่สิ่งที่ถูกที่ควร เกลียดชังสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร; นี้
เรียกว่าทางจิตใจ. สอนให้เด็กๆ รู้จักสะอาดเรียบร้อย เกลียดบาป/
กลัวบาป มาตั้งแต่เล็ก โตขึ้นไม่กล้าทำสิ่งที่เรียกว่าบาป. นี้จิตใจ
ของเขาเจริญ ชนิดที่เรียกว่าถูกต้อง ตามหลักของพระศาสนา
คือจิตใจได้รับผล ได้รับกำไร ในทางความดีมากขึ้นๆ ดีมากขึ้น
ถูกต้องมากขึ้น, นี้ชีวิตนั้นได้กำไรในทางจิตใจ คือทางของแท้
ของที่ควรแก่มนุษย์แท้.

ส่วนอีกทางหนึ่ง มันตรงกันข้าม มีวัตถุมาก มีปัจจัย

เครื่องอุปกรณ์แก่กิเลสมาก เขาก็ว่าเจริญ เขาก็ว่าร่ำรวย. แต่เวลานี้ก็ช่วยกันทำอย่างนั้น จนทำให้โลกไม่มีอะไรเหลือแล้ว ขุดทรัพยากรในแผ่นดินของโลกมาใช้ ถลุงเพื่ออย่างนี้กันจนจะหมดโลกอยู่แล้ว; เขาก็เรียกว่าความเจริญ. นั้นวัฒนธรรมอย่างนั้น แม้จะเรียกชื่อว่าวัฒนธรรม มันก็ไม่ใช่วัฒนธรรมแท้ละ, ควรจะเรียกชื่อว่าวินาศกรรม ของทางวัตถุ ของพวกฝรั่ง ที่พวกเธอไปนิยมชมชอบกันนั้น มันเป็นวินาศกรรม ไม่ใช่วัฒนธรรม.

ขอทำกันที่ตรงนี้แหละ มาซิใครอยากลองก็ลอง ลองเจริญอย่างใหม่ อย่างวัตถุ ตามกันฝรั่ง. เธอจะได้ประสบวินาศกรรม ไม่เคยพบกันวัฒนธรรมอันแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งของปู่ย่าตายาย ที่เป็นคนไทย ที่ถูกต้องมาแต่ก่อน. นี่เดี๋ยวนี้ลูกหลานก็มาสลัดทิ้งไปหมดแล้ว เพื่อตามกันของสมัยใหม่; ถ้าใครไม่ทำตามสมัยใหม่ เขาก็หาว่าเชย; แต่ตัวเองบ้านนั้นมันไม่รู้มันหาว่าเพื่อนเชย เพราะไม่ทำอะไรตามสมัย.

ฉะนั้นการที่ไปทำอะไรตามสมัยอย่างหลับหูหลับตานั่น มันเป็นการเชือดคอตัวเอง เป็นความวินาศ, ชีวิตนี้ก็ไม่ได้รับประโยชน์ จากการที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ และมีชีวิต.

ระดับของวัฒนธรรม

ขอพูดประโยคซ้ำอีกสักครั้งว่า ชีวิตนี้เป็นการลงทุนอยู่ในตัวมันเอง ที่สูงยิ่งๆ ขึ้นไป แม้แต่ทางร่างกายมันก็ต้องดีขึ้นไป ทางจิตใจก็ต้องดีขึ้นไป, เราจึงว่าชีวิตนี้เป็นการลงทุน เพื่อผลกำไรอันยิ่งขึ้นไป. ฉะนั้นเราจะต้องทำให้มันถูกต้อง ในทางฝ่ายร่างกาย มีร่างกายเหมาะสม ที่จะประพฤติปฏิบัติธรรม แล้วก็ประพฤติปฏิบัติธรรม; มีสุขภาพมีอนามัยทางกายดี, แล้วก็มีอนามัยทางจิตดี, แล้วก็มีอนามัยทางสติปัญญาดี.

ทางวัตถุ ทางร่างกาย จะถูกต้อง จะมีแต่สิ่งที่ดีควรจะมี, กินอยู่ใช้สอยอะไรก็ตาม ถูกต้องตามที่ควรจะมี แล้วก็ไม่ส่งเสริมกิเลส นี่เรียกว่า วัฒนธรรมทางฝ่ายกายหรือฝ่ายวัตถุดี.

แล้วก็มีจิตใจดี อยู่ในอำนาจของการควบคุม, มีหลักสำหรับการควบคุม มีธรรมะสำหรับการควบคุม ให้จิตมันสงบอยู่เป็นปกติ อย่าให้จิตถูกเผาด้วยกิเลส ให้เป็นอยู่อย่างที่มีจิตสงบเย็น. จิตที่สงบเย็นนี้มันคล่องแคล่วในการทำงาน ในการคตินึกของจิต, มีความสงบเย็น ได้กันที่นี้และเดี๋ยวนี้ ไม่ต้องรอ อีกก็ชาตินั้นไม่ต้องรอ เดี๋ยวนี้มีจิตสงบเย็นกันได้แล้ว ก็เรียกว่า มี

วัฒนธรรมทางจิต.

แล้วก็มีวัฒนธรรมทางสติปัญญา คือไม่มมงาย ไม่เชื่อ มมงาย จะเข้าใจสิ่งต่างๆถูกต้อง, มีความรู้ถูกต้อง ความรู้นั้น เป็นอิสระ ไม่เป็นทาสของกิเลส.

ช่วยจำไว้ว่า ยังมีความรู้ยังเป็นทาสของกิเลส นี้ไม่ถูกต้อง เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง, ยังมีความรู้ยังเป็นทาสของกิเลส นั้น คือ ความไม่ถูกต้อง และยังไม่ถูกต้อง. ถ้าถูกต้องยิ่งรู้อย่างกิเลส ยิ่งรู้อยู่เหนือกิเลส. นี้เรียกว่าถูกต้อง เป็นนายเหนือกิเลส ด้วยสติปัญญานั้นๆ ไม่มีความมมงายเหลืออยู่แต่ประการใด; นี้ เรียกว่าวัฒนธรรม คือเจริญจริง. พอตรงกันข้าม แม้จะเรียกว่า วัฒนธรรม แต่มันก็เป็นวินาศกรรม ทำความวินาศ แล้วก็เรียก มันว่าวัฒนธรรม เช่นวัฒนธรรมกินอยู่อย่างสมัยใหม่ แต่ง ตัวอย่างสมัยใหม่ เล่นหัวอย่างสมัยใหม่ อะไรก็ตามที่มันเป็น ทาสของกิเลส นี่ก็เรียกว่าวินาศกรรมมากกว่า ที่ควรจะเรียกว่า วัฒนธรรม.

วัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยของชีวิตโหวหาร ต้องประกอบอยู่ด้วยศีลธรรม

เราจะต้องมีวัฒนธรรม ที่มีศีลธรรมควบคุมอยู่ในสิ่ง
ที่เรียกว่าวัฒนธรรม ต้องมีศีลธรรมกำกับอยู่ ไม่ว่าวัฒนธรรม
ชนิดไหน วัฒนธรรมแห่งการนุ่งห่ม, การกินอาหาร, การใช้
เครื่องใช้ไม้สอย, การสังคม การอะไร วัฒนธรรมแขนงไหนก็ตาม
ถ้ามีศีลธรรมกำกับอยู่ นั่นแหละคือวัฒนธรรม; ถ้าไม่มีศีลธรรม
กำกับอยู่ ปล่อยไปตามกิเลสตามสมัยแล้ว มันก็ไม่ใช่วัฒนธรรม
มันเป็นวินาศกรรม.

ขอให้ทุกคนทั้งหลาย รู้จักสิ่งเหล่านี้ รู้จักป้องกันตัว จาก
สิ่งเหล่านี้ไว้เสียแต่บัดนี้ จะได้ไม่ยุ่งยากในอนาคต คืออย่าไป
หลงเห็นกงจักรเป็นดอกบัว เห็นวินาศกรรมเป็นวัฒนธรรม
เพราะถูกข้อมด้วยความคิดที่ผิด หรือถูกข้อมด้วยการศึกษาหมา
หางดวน ไม่รู้ให้ตลอดไปว่า เป็นคนอย่างไรกัน. รู้แต่ว่าเรียน
หนังสือให้มาก, ประกอบอาชีพให้ได้เงินเดือนใช้มาก ๆ แล้วก็
ไปเป็นทาสของกิเลสกันให้มาก ๆ เท่าที่เงินเดือนมันมาก; มัน
วัฒนธรรมที่ตรงไหน? ขอให้ลองคิดดู.

เอา ที่นี้พอได้เปรียบข้างกิเลสแล้ว กิเลสมันก็ดูกลามใหญ่
จนเงินเดือนเท่าไรๆ ก็ไม่พอใช้. ฉะนั้นข้าราชการระดับสูง มี
เงินเดือนสูงก็ยังไม่พอ ยังจืดจาง ยังคดโกง แม้จะอยู่ในระดับที่มี
เงินเดือนสูง เพราะว่ามันไม่มีการบังคับกิเลส; มีวัฒนธรรมปลอม
วัฒนธรรมส่งเสริมกิเลส.

ความสำคัญของศีลธรรม

ฉะนั้นขอให้เราศึกษา คำว่าศีลธรรมไว้ให้มากๆ แล้วก็ให้
ศีลธรรมนี้ เข้าไปมีอยู่ในการทำงานของมนุษย์ ทุกแง่ทุกมุม จะ
เป็นเรื่องเศรษฐกิจที่ดี การเมืองที่ดี การปกครองที่ดี การผลิต
การขาย การซื้อ การเป็นอยู่ที่ดี, ในทุกๆ ชนิดในกิจการงาน
ของมนุษย์นี้ ให้มีศีลธรรมรวมอยู่ด้วยเสมอไป; *ไม่ว่าจะเป็น
เรื่องอะไรของมนุษย์ ขอให้มันมีศีลธรรมแทรกอยู่ด้วยเสมอไป.*

พวกฝรั่งเขาถือว่าไม่จำเป็น มีฝรั่งคนหนึ่งเขาพูดว่า *ศีล
ธรรมไม่เกี่ยวกับการเมือง.* นี่พวกเราแม้แต่เด็กๆ ก็ช่วยฟังดู
ศีลธรรมไม่เกี่ยวกับการเมือง เพราะฉะนั้นการเมืองของคนพวกนี้
ก็คือไม่มีศีลธรรม ยิ่งมีการเมืองยิ่งไม่มีศีลธรรม. แล้วจะเป็น
อย่างไรบ้าง เรามีนักการเมืองที่คดโกง, มีนักการเมืองที่คดโกง

แล้วจะเป็นอย่างไรบ้าง?

นี่เราเอาพวกฝรั่งเป็นครู แล้วครูนั้นพูดว่า ศีลธรรมไม่เกี่ยวกับการเมือง ฉะนั้นการเมืองตามสบายใจเถิด ไม่ต้องคำนึงถึงศีลธรรม นั้นมันเขาวา. เราก็โง่ไปเอาเขาเป็นครู แล้วก็ดำเนินหลักอย่างนั้น คือมีการเมืองที่ไม่มีศีลธรรม.

นี่เป็นนักเรียนทั้งที เป็นครูบาอาจารย์ทั้งที ที่นั่งอยู่นี้ เคยสังเกตเห็นไหม? ว่าเมื่อเขาเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทย เมื่อปี ๒๔๗๕ นั้น เขาวางหลัก ๖ ประการไว้, คณะราษฎรวางหลัก ๖ ประการไว้. ๖ ประการนั้นก็มีความอยู่รอด เศรษฐกิจ สมภาพ เสรีภาพ เอกราช การศึกษา, หลัก ๖ ประการนั้นไม่มีศีลธรรม ไม่มีแม้แต่หลักเดียว ที่พูดถึงศีลธรรม.

นี่มันคล้ายๆ กับว่า ไปตามกันฝรั่งคนนั้นที่ว่า ศีลธรรมไม่เกี่ยวกับการเมือง แล้วการเมืองที่ไม่มีศีลธรรมเป็นอย่างไรบ้าง? ขอให้เทียบเคียงดู ว่าเรามีการเลือกตั้ง ดูเหมือนสับสิบกว่าครั้ง ๑๒ ครั้ง มีการรัฐประหาร ๑๕ ครั้ง, มีรัฐประหารตั้ง ๑๕ ครั้ง มีการเลือกตั้งเพียง ๑๒ ครั้ง เพราะบางครั้งไม่มีการเลือกตั้ง; รัฐประหาร ๑๕ ครั้ง เลือกตั้ง ๑๒ ครั้ง ประชาธิปไตยก็ยังไม่ได้

เต็มไป. นี่เพราะว่าไม่มีศีลธรรม มีแต่การเมืองที่ไม่มีศีลธรรม ฉะนั้นทางสังคมแท้ๆ มันก็เจริญไม่ได้, เราก็มีประชาธิปไตย ครึ่งใบ เสี้ยวใบกันอยู่เรื่อย อย่างนี้เอง; ถ้ามีศีลธรรมเมื่อไร มันก็จะเต็มใบขึ้นมา.

ฉะนั้นจึงหวังว่า พวกเรานี้จะช่วยกันเรียกร้องให้มี ศีลธรรม เรียกร้องให้การศึกษาที่มีศีลธรรม, การศึกษาหมา หางด้วนไม่เอา เอาการศึกษาที่มีศีลธรรม คือ ๑. เรียนหนังสือ, ๒. เรียนอาชีพ, และ ๓. มีศีลธรรม; นี้เรียกว่าการศึกษาสมบูรณ์.

ถ้ามีศีลธรรมแล้ว วัฒนธรรมก็จะมี จะเป็นวัฒนธรรม ที่แท้จริง. วัฒนธรรมแขนงไหน ของมนุษย์นี้ ของชนชาติไทยนี้ จะต้องมามีศีลธรรมเข้าไปเจืออยู่ เรื่องการกินอาหารก็มีศีลธรรม, เรื่องการแต่งตัวก็มีศีลธรรม, บ้านเรือนที่อยู่ใช้สอยก็มีศีลธรรม, บำบัดโรคก็มีศีลธรรม, แม้แต่เรื่องสนุกสนานพักผ่อนหย่อนใจ ก็ให้มีศีลธรรม แม้แต่จะร้องเพลง เพลงนี้ก็ต้องให้ผลทางศีลธรรม ไม่เป็นเพลงที่ส่งเสริมกิเลส. อย่างนี้เรียกว่า มีศีลธรรมอยู่ใน วัฒนธรรมทุกๆ แห่ง ของวัฒนธรรมของชาวไทยนี้ ชาวไทยก็จะมี วัฒนธรรมที่ประกอบอยู่ด้วยศีลธรรม. วัฒนธรรมชนิดนี้

จะส่งเสริมชีวิตโหวหาร คือทำให้การลงทุนของชีวิตนี้ เจริญ
งอกงามก้าวหน้าโดยส่วนเดียว ใกล้ต่อความสูงสุดที่มนุษย์
ควรจะได้รับ คือความสงบสุขเยือกเย็นเป็นนิพพาน ทั้ง
ส่วนบุคคล และทั้งส่วนสังคม.

แปลว่าเรากับเพื่อนมนุษย์ของเราอยู่กันด้วยความรัก ไม่มี
ใครเบียดเบียนใคร, อยู่กันด้วยความสนุกสนานในการประพฤติ
ธรรม แล้วก็ไม่มีใครยากจน. การทำหน้าที่ของตนเรียกว่า
ประพฤติธรรม แม้แต่หาเลี้ยงชีวิตก็เรียกว่าประพฤติธรรม, แล้ว
ก็รักผู้อื่น ไม่มีใครที่จะต้องลำบากเดือดร้อน เพราะมีแต่คนที่รัก
ผู้อื่น พร้อมทั้งจะช่วยกันอยู่เสมอ.

นี่เรียกว่าสังคมนี้มันถึงที่สุด ยอดสุดของความเจริญ เป็น
ศาสนาพระศรีอารยเมตไตรย ส่วนสังคมก็ไปได้ไกลถึงที่สุด
อย่างนั้น, แล้วส่วนบุคคลแต่ละคนๆ ก็มีจิตใจเยือกเย็น นอน
หลับสนิท ไม่ต้องละอายแมว. ที่พูดอย่างนี้ ไม่ใช่ว่าจะพูด
เปล่าๆปลื้ๆ พูดเป็นเครื่องวัด พูดเป็นเครื่องกำหนด เข้าใจง่าย
ลืมได้ยากว่า อย่าทำอะไรๆให้ละอายแมวเลย. โดยเฉพาะอย่าง
ยิ่งโรคจิต โรคประสาท ซึ่งสัตว์เหล่านี้มันไม่เป็น แล้วคนเรา

ทำไมจะต้องเป็นโรคเหล่านี้เล่า ให้มันละอายแมวทำไมเล่า.

ความสำคัญของศีลธรรม คือต้องบังคับตัวได้ ให้อยู่
ในร่องในรอยของความถูกต้อง แล้วก็รักผู้อื่นด้วย, ชีวิต
ของทุกคน ๆ ก็จะเจริญงอกงาม ก้าวหน้ารุ่งเรือง ไปตามทางของ
พระธรรม มีกิเลสในโลกน้อยลง ๆ มีธรรมะเข้ามาแทนที่ มีความ
สงบเย็น. นี้เรียกว่า วัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญแห่งการลงทุน
ของชีวิต, ถ้าต้องการให้ชีวิตเป็นการลงทุน ที่เจริญงอกงามด้วย
กำไรแล้ว ขอให้ใช้วัฒนธรรมเป็นปัจจัยส่งเสริม.

วัฒนธรรมนั้นคือการกระทำที่เป็นไปเพื่อความเจริญโดย
ส่วนเดียว เพราะว่ามีศีลธรรมเข้ามาเป็นรากฐาน การกระทำใดๆ
ที่มีศีลธรรมเป็นรากฐานแล้ว สิ่งนั้นจะเป็นไปเพื่อความเจริญ
แล้วเราก็เรียกว่าวัฒนธรรม.

ขอให้นักเรียนทั้งหลายรู้จักวัฒนธรรม ในลักษณะอย่างนี้
อย่ารู้จักวัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นเพียงตัวหนังสือ หนังสือที่ว่า
ด้วยวัฒนธรรมนั้น ไม่เท่าไรเราก็จะหอบไม่ไหวต้องหอบ แต่ก็
ไม่มีผลอย่างใดเกิดขึ้นในแง่ของวัฒนธรรมเลย มันเป็นตัว
หนังสือทั้งนั้น; นี่ขอให้ตั้งข้อสังเกตไว้อย่างนี้. แล้วขอให้

พยายามทำให้ตัววัฒนธรรมจริงเกิดขึ้นจริง ที่เนื้อที่ตัว ที่ชีวิตจริง ๆ อย่าเป็นวัฒนธรรมเล่มหนังสือ มากจนจะหอบไม่ไหวแล้ว.

สรุป

ขอสรุปความว่า ชีวิตนี้มันจะเป็นการก้าวหน้า เพื่อผลกำไรยิ่งขึ้นไปอยู่ในตัวตามธรรมชาติ เพราะชีวิตนั้นเป็นการศึกษาอยู่ในตัวมันเอง. พอเราเกิดมา เรากระทบนั้นกระทบนี้ เราก็มีความฉลาดขึ้นทุกที, แม้ทำผิดก็สอนให้เราฉลาด แม้ทำถูกก็สอนให้ฉลาด เรียกว่าเราฉลาดเพิ่มขึ้นทุกที; นี้เรียกว่าชีวิตเป็นการลงทุนเพื่อกำไร คือความฉลาดมากขึ้นทุกที.

เราอย่าไปทำให้มันผิด อย่าไปทำให้มันผิดเสีย, ส่งเสริมให้มันเป็นไปแต่ในทางถูกต้อง คือทุกแขนงของชีวิตของเรา จะต้องมียุติธรรมทุกอย่างทุกประการ. จะกินก็กินอย่างมีวัฒนธรรม, จะอาบ จะถ่าย ก็ทำอย่างมีวัฒนธรรม, จะนั่งก็นั่งอย่างมีวัฒนธรรม, ยืนอย่างมีวัฒนธรรม, เดินอย่างมีวัฒนธรรม, นอนอย่างมีวัฒนธรรม, อะไรก็อย่างมีวัฒนธรรม คือมีศีลธรรมประกอบอยู่ในนั้น มันจึงจะเจริญเป็นวัฒนธรรม.

วัฒนธรรมแปลว่าเจริญ เจริญเพราะมีศีลธรรม
ประกอบอยู่ในนั้น; ถ้าขาดศีลธรรมมันจะเป็นวินาศกรรม
ทำความฉิบหายพินาศ ให้แก่บุคคลนั้น, เรื่องการกิน การ
นอน การอยู่ การเป็นอยู่อะไรก็ตาม จะเป็นวินาศกรรมขึ้นมา.

ขอให้กลัวให้มาก กลัวอย่างไม่มีอะไรจะควรกลัวยิ่งกว่า
นั้น, ขอให้พวกเรากลัววินาศกรรม ยิ่งกว่ากลัวเสือ กลัวผี ยิ่ง
กว่ากลัวอะไรหมดแหละ. แล้วเราทำไปในทางที่ถูกที่ต้องเป็น
วัฒนธรรม, แล้วชีวิตนี้ก็จะมีกำไรมากขึ้น มีกำไรมากขึ้น จะถึงที่
สุด คือบรรลุมรรค ผล นิพพานได้ก่อนตาย, ก่อนตายจะถึงที่
สุดแห่งชีวิตได้ ไม่เสียทีที่เกิดมาเป็นมนุษย์เลย.

สรุปความสั้น ๆ อีกครั้งหนึ่งว่า ให้มีวัฒนธรรมที่ประกอบ
อยู่ด้วยศีลธรรม, วัฒนธรรมทุกแขนงต้องมีศีลธรรมเป็นตัว
แล้ววัฒนธรรมชนิดนี้ จะทำให้ชีวิตของเรา เป็นการลงทุน
ที่มีผลกำไรอย่างยิ่งอยู่ตลอดเวลา ทุกทิพาราตรี.

ขอให้ท่านทั้งหลาย มองเห็นความจริงข้อนี้ แล้วนำไปใช้
ให้สำเร็จประโยชน์ ให้ชีวิตของเรามีผลดี มีกำไรอยู่ทุกวันทุกคืน
ทุกชั่วโมง ทุกนาที ทุกนาที่ชีวิตของเรามีแต่ความถูกต้อง และ

เจริญยิ่งๆขึ้นไป.

ขอยุติการบรรยายในวันนี้ ไว้ด้วยความสมควรแก่เวลา
เพียงเท่านี้ และหวังว่าท่านทั้งหลายคงจะพอเข้าใจ และนำไปใช้
ประโยชน์บ้างตามสมควร ให้ชีวิตนี้มันเจริญงอกงาม ไปในทาง
ของความเจริญ คือมีผลมีกำไร อยู่ทุกทิพาราตรีกาล.

ต่อไปนี้ ให้เป็นโอกาสของพระคุณเจ้า จะได้สวดบท
พระธรรมคณสาธยาย ข้อความธรรมะที่ส่งเสริมการปฏิบัติ
ในทางธรรมของเรา สืบไป.

ศึกษากันทำอะไร?

โลกยุคนี้ มีศึกษา กันทำไหน

ยุวชน รุ่นใหม่ ได้คลุ้มคลั่ง

บ้างติดยา เสพติด เป็นติดตั้ง

บ้างก็ฝัง หัวสุม ลุ่มหลงกาม

บ้างดูหมิ่น พ่อแม่ ไม่มีคุณ

บ้างก็เห็น เรื่องบุญ เป็นเรื่องพล่าม

บ้างลุ่มหลง love free เป็นดั่งาม

บ้างประณาม ศาสนา ว่าบาบอ

บ้างไปเป็น ฮีปปี มีหลายชนิด

บ้างทวงอิส- ระพัน จนเหลือขอ

บ้างที่มี ดึกรีมาก โหกฮากพอ

โลกเราหนอ ให้ศึกษา กันทำไร ๆ

รายนามผู้ร่วมบริจาคค่าพิมพ์

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม	๕,๐๐๐ บาท
คุณสุชาดา ศิลพิพัฒน์	๑,๐๐๐ บาท
ชมรมอนุรักษ์มอักษรรรม โดยคุณผดุง ลาภานันต์	๕๐๐ บาท
คุณวนิช-คุณวาสนา-ด.ญ.วนิษา จันทรสกุล	๓๐๐ บาท
คุณชวนชม หงษ์เวียงจันทร์	๑๐๐ บาท

รายชื่อหนังสือ ขุดหมันล้อ

อันดับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่	อันดับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่	อันดับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่	
๑.	พระพุทธคุณค่ากลอน	๔	๓๗.	อดัมมยคาใช้ทำอะไรได้บ้าง	๒	๖๖.	ด้นไม้เหลือ	๑	
๒.	การศึกษาคืออะไร?	๑	๓๘.	เด็กจะเป็นผู้สร้างโลกในอนาคต	๑	๖๗.	มนุษย์ท่ามกลางธรรมกับพระธรรมหรือพระเจ้า	๑	
๓.	การทำงานคืออะไร?	๑	๓๙.	ผู้มีอาพาธปาสติกาว่า	๑	๖๘.	ปาณุกรมธรรมะสำหรับชาวบ้าน	๑	
๔.	ทรัพย์สมบัติคืออะไร?	๑	๔๐.	อย่างสมบูรณ์แบบ	๒	๖๙.	สันติภูมิ	๑	
๕.	สิ่งที่ดีที่สุดในมนุษย์	๑	๔๑.	การใช้อาพาธปาสติให้เป็นประโยชน์ในบ้านเรือน	๒	๗๐.	ชีวิตคือการลงทุนเพื่อผลอันสูงสุด	๑	
๖.	ปัญหาที่เกิดจากการศึกษาไม่สมบูรณ์แบบ	๒	๔๒.	บทช่วยจำสำหรับเรื่องอดัมมยคา	๑	๗๑.	ธรรมศาสตร์ในขั้นที่จะสามารถเข้าใจได้	๑	
๗.	ปาวณา และธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา	๑	๔๓.	อดัมมยคา กับ สันติภาพ	๑	๗๒.	ความวิเวกเป็นสุข	๑	
๘.	ชาติในปัจจุสมุปบาท	๑	๔๔.	พระรัตนตรัยที่แท้จริงหลาย	๒	๗๓.	ความไม่เบียดเบียนเป็นสุข	๑	
๙.	ทางออกที่ ๓ ของโลกแห่งยุคปัจจุบัน	๒	๔๕.	ยังรู้จัก	๑	๗๔.	ธรรมศาสตร์ในการเข้าถึง	๑	
๑๐.	การบวชคืออะไร?	๑	๔๖.	การพัฒนาชีวิตโดยพระโคตร	๑	๗๕.	มารอันสืบแรก	๑	
๑๑.	ศาสนาคืออะไร?	๑	๔๗.	ลักษณะจิตเป็นอมมย	๑	๗๖.	พุทธศาสนาไม่ได้สอนให้หยุดหรือคิดเพียงแต่ความดี และ	๑	
๑๒.	ตัวตนคืออะไร?	๑	๔๘.	ปาฏิหาริย์แห่งอดัมมยคา	๑	๗๗.	สุดยอดที่มนุษย์จะไปถึงได้	๑	
๑๓.	อาพาธปาสติกาว่า	๑	๔๙.	สหยาธรรมของอดัมมยคา	๑	๗๘.	คือความเป็นพระอรหันต์	๑	
๑๔.	ธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษาทั้งชนิดมีตัวตนและไม่มีตัวตน	๑	๕๐.	และอดัมมยคาเกี่ยวกับปัญหาของมนุษย์ยุคปรมาณู	๑	๗๙.	สัมมาทิฐิรู้ชัดโลกได้อย่างไร	๑	
๑๕.	คุณพระไม่ขาด	๑	๕๑.	พระพุทธเจ้าที่ท่านยังไม่รู้จัก	๑	๘๐.	การทำลาถฐานที่พบของกิเลส	๑	
๑๖.	คุณพระไม่ขาดและเกิดมาทำไม?	๑	๕๒.	และคุณคดียของความไม่แท้	๑	๘๑.	พระพุทธเจ้าพระองค์จริง คือ	๑	
๑๗.	ความรักดี	๑	๕๓.	การเห็นพระพุทธเจ้าพระองค์จริง และพระพุทธเจ้ามีอยู่ในทุกหนทุกแห่ง	๑	๘๒.	พระธรรม - เห็นปัจจัยสมุปบาท	๑	
๑๘.	เกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า "พระเจ้า"	๑	๕๔.	ชีวิตที่ไม่เสียชาติเกิด	๑	๘๓.	คือ เห็นพระพุทธเจ้า	๑	
๑๙.	ครูคือผู้ทำหน้าที่สร้างโลก	๑	๕๕.	หลักเกณฑ์ที่จะช่วยโลก	๑	๘๔.	มาร	๑	
๒๐.	การทำวิกรรมแบบโบราณ	๑	๕๖.	ให้รอดอยู่ได้	๑	๘๕.	ธรรมศาสตร์ในการปิดอบาย	๑	
๒๑.	ประมวลปมัตถธรรมที่คนธรรมดาควรทราบ	๑	๕๗.	เลิกอาตุแล้วมาอยู่กับอดัมมยคา	๒	๘๖.	ธรรมศาสตร์ในการเปิดสวรรค์	๑	
๒๒.	โลกอื่น	๑	๕๘.	ความไม่เห็นแก่ตัวและความสุขสามระดับ	๑	๘๗.	ศิลปะแห่งการให้เกิดขึ้นจากหัวใจพระธรรม	๑	
๒๓.	ความเกิดแห่งทุกข์ และ	๑	๕๙.	อารมณ์กถาของการเลิกอาตุ	๑	๘๘.	อริยสัจ	๑	
๒๔.	ความไม่เกิดแห่งทุกข์	๑	๖๐.	พระรัตนตรัยนั้นแหละคือ	๑	๘๙.	ความทุกข์	๑	
๒๕.	นิเวศน์	๒	๖๑.	คำพุทธศาสนา	๑	๙๐.	ธรรมศาสตร์เมื่อมีการปฏิบัติ	๑	
๒๖.	แผ่นดินทองต้องสร้างด้วยแผ่นดินธรรม	๑	๖๒.	ชีวิตที่มีพื้นฐาน และสิ่งที่	๑	๙๑.	การปฏิบัติธรรมที่สมควรแก่ธรรม	๑	
๒๗.	เมื่อพอใจในหน้าที่ ที่กำลังกระทำ ก็มีสวรรค์ อยู่ ณ ที่นั่นเอง. เมื่อรู้จักตัวเอง ก็ไม่รู้ว่าตนควรจะมีหน้าที่อะไร	๑	๖๓.	เป็นพื้นฐานของชีวิต	๑	๙๒.	การบรรเทาผลกระทบจากธรรมศาสตร์	๑	
๒๘.	ความเป็นพระอรหันต์	๑	๖๔.	อริยสัจและอดัมมยคา	๑	๙๓.	สมเด็จพระบรมศาสดาแห่งพระพุทธศาสนา	๑	
๒๙.	ธรรมะคุ้มครองโลก	๑	๖๕.	และอดัมมยคาเกี่ยวกับธรรมจักร	๑	๙๔.	ผู้เป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกแห่งประเทศไทย	๑	
๓๐.	ลูกของชีวิต กับ เสาร์ของลูก	๑	๖๖.	อดัมมยคาเท่าที่ควรจะรู้จักกันไว้บ้าง และอดัมมยคา	๑	๙๕.	หัวใจธรรมศาสตร์ ในพระพุทธศาสนา	๑	
๓๑.	กระแสแห่งชีวิตเป็นสิ่งที่ต้องรู้จัก	๑	๖๗.	ช่วยได้ในทุกกรณี	๑	๙๖.	ลักษณะแห่งธรรมิกภาพ	๑	
๓๒.	สิ่งแรกที่จะต้องรู้จักนั้นคือความทุกข์	๑	๖๘.	เรื่องที่ต้องรู้ หรือควรรู้	๑	๙๗.	สรุปผลของการใช้ธรรมศาสตร์	๑	
๓๓.	การหาความเห็นแก่ตัวคือหนทาง	๑	๖๙.	อิทธิปัจจัยภายในฐานะหัวใจแห่งพระพุทธศาสนา	๑	๙๘.	พระไตรปิฎก	๑	
๓๔.	ชีวิต คืองานอันยิ่งใหญ่	๑	๗๐.	อดัมมยคา	๑	๙๙.	สัญญา ๔ ประการ	๑	
๓๕.	อดัมมยคา	๑	๗๑.	การสืบอายุพระพุทธศาสนา	๑	๑๐๐.	ธรรมชาตินี้แท้จริง	๑	
๓๖.	อดัมมยคาประยุกต์	๑	๗๒.	จุดยอดของความถูกต้องคือ นิพพาน	๑	๑๐๑.	ปัจจัยสำคัญแห่งชีวิตนิพพาน	๑	
			๗๓.	พระคุณของแม่	๑				
			๗๔.	ประมวลรูปแบบแห่งสากลพระธรรม	๑				
			๗๕.	การคดอยู่ได้นานของระบบประสาท	๑				

ปัจจัยสำคัญแห่งชีวิตโหวหาร

- โหวหารหรือโหวาระ แปลว่า ลงทุนน้อย ได้ผลมาก.
- ชีวิตโหวหาร คือการลงทุนของชีวิต เพื่อผลอันสูงสุด คือนิพพาน.
- คนเราเกิดมาทำไม? เกิดมาเพื่อให้ได้รับ สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้.
- เพียงแต่รู้จักทำมาหากิน สืบพันธุ์ สนุกสนานเริงตอรอยไปกว่าจะตาย ก็ไม่ดีไปกว่าสัตว์เดรัจฉาน ต้องทำให้ชีวิตเป็นไปอย่างถูกต้อง จนถึงจุดมุ่งหมายของชีวิต จึงจะเรียกได้ว่าไม่เสียชาติเกิด.
- ชีวิตเป็นการค้าทางธรรมะ มีความสงบสุขแห่งจิตใจเป็นกำไร.
- ความสุขอันแท้จริง คือความสงบสุขแห่งจิตใจ เพราะกิเลสลดลง.
- ความร่ำรวย มีอำนาจนำมาให้ได้แต่ความสุขทางวัตถุ ที่ส่งเสริมกิเลส.
- ถ้าไม่รู้จักดำรงจิตใจให้ถูกต้องแล้ว จะทำให้ปวดหัว นอนไม่หลับ เป็นโรคประสาทให้ละอายแมว.
- การศึกษาหมาทางด้น ทำให้เรียนกันแต่หนังสือและวิชาชีพ ส่วนการที่จะเป็นมนุษย์กันอย่างไร จึงจะไม่ละอายแมวนั้น ไม่ได้เรียน.
- ถึงแม้จะมีการสอนพุทธศาสนาในโรงเรียน แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ เพราะไม่มีการประพฤติปฏิบัติ.
- วัฒนธรรม คือปัจจัยสำคัญแห่งชีวิตโหวหาร.
- วัฒนธรรมแปลว่า เจริญ เจริญเพราะมีศีลธรรมประกอบอยู่, ศีลธรรมจะบังคับให้อยู่ในร่องรอยของความถูกต้อง.
- เดียวนี้เรามีวัฒนธรรมกันแต่ชื่อ เป็นวัฒนธรรมเนื้อหนัง ซึ่งควรจะเรียกว่า วิทยาศาสตร์มากกว่า.
- วัฒนธรรมชนิดนี้ ไม่ส่งเสริมความเจริญทางจิตใจของมนุษย์.
- การลงทุนของชีวิตนั้น จะต้องทำให้ถูกต้อง ทั้งทางกาย ทางจิต และทางสติปัญญา เรียกได้ว่ามีวัฒนธรรมทางกาย วัฒนธรรมทางจิต และวัฒนธรรมทางสติปัญญาที่ถูกต้อง.
- วัฒนธรรมที่มีศีลธรรมประกอบอยู่ จะทำให้ชีวิตของเราเป็นการลงทุนที่มีผลกำไรยิ่ง.